VEDLEGG

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Utenriks- og forsvarskomiteen
Stortinget - Postboks1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref.	Vår ref.	Dato
	26/5139 - ATVE	05.10.2026

Representantforslag 277S (2025-2026) Justis- og beredskapsministerens merknader

Jeg viser til brev av 14. september 2026 fra Stortingets utenriks- og forsvarskomité. I brevet anmoder komiteen om forsvarsministerens uttalelse i Dokument 8:277 S fra stortingsrepresentantene Jonas Andersen Sayed, Jørgen H. Kristiansen og Hans Edvard Askjer om obligatorisk beredskapskurs for alle i vernepliktig alder som ikke gjennomfører førstegangstjenesten. Etter avtale med forsvarsministeren vil jeg som statsråd med ansvar for det aktuelle feltet svare på forslaget.

Innledningsvis slutter jeg meg til representantenes vurdering av hvor viktig det er at vi alle må kunne yte en innsats dersom det oppstår sikkerhetspolitisk krise eller krig i Norge. Vårt felles mål er å gjøre det sivile samfunnet forberedt på krise og krig, og å styrke motstandskraften i hele Norge. Det handler om å stå sammen i en mer urolig tid.

Forslagsstillerne mener regjeringen må utrede hvordan et obligatorisk beredskapskurs for alle i vernepliktig alder som ikke gjennomfører førstegangstjeneste, kan gjennomføres, herunder innhold, omfang, organisering, kostnader og lovhjemmel. Forslagsstillerne viser til at opplæringen kan gjennomføres som et kort beredskapskurs om sommeren eller på andre tider av året hvor det er hensiktsmessig.

1. GJELDENDE POLITIKK OG REGELVERK

Regjeringen har gjennom Totalberedskapsmeldingen og Stortingets behandling av den, lagt til grunn at hele samfunnet må være forberedt på alvorlige kriser og krig. Meldingen har tre overordnede mål: et sivilt samfunn som er forberedt på krise og krig, et sivilt samfunn som motstår sammensatte trusler, og et sivilt samfunn som understøtter

Postadresse: Postboks 8005 Dep, 0179 Oslo
Kontoradresse: Einar Gerhardsens plass 3 Telefon: 22 24 90 90
Org. nr.: 972 417 831

militær innsats. Oppfølgingen omfatter tiltak rettet mot offentlige myndigheter, næringslivet, frivillige organisasjoner og befolkningen.

Å styrke egenberedskapen hos innbyggere og virksomheter er en viktig del av dette arbeidet. Gjennom råd, informasjonstiltak og kampanjer bidrar myndighetene til at flere blir bedre forberedt på å håndtere kriser. Egenberedskapsuka og NSMs sikkerhetsmåned er eksempler på tiltak som når bredt ut i befolkningen og styrker både den generelle beredskapen og motstandskraften mot digitale trusler.

Regjeringen legger stor vekt på kompetanseheving og samhandling i totalforsvaret. I flere deler av landet gjennomfører statsforvalterne totalforsvarskurs i samarbeid med andre beredskapsaktører. Sammen med øvelser og trening bidrar dette til å styrke samfunnets samlede motstandskraft. Kursene samler deltakere fra offentlig sektor, næringsliv, frivillige organisasjoner og beredskapsaktører, og bidrar til økt kompetanse, felles situasjonsforståelse og styrket samhandling i totalforsvaret.

Norge har en lovfestet tjenesteplikt i Sivilforsvaret. Regjeringen har gjennom oppfølgingen av Totalberedskapsmeldingen lagt til grunn at Sivilforsvaret skal styrkes som en sentral ressurs i det sivile beredskapssystemet. Dette omfatter økt kapasitet, styrket kompetanse og tiltak for å gjøre det lettere å nyttiggjøre seg personell med relevant erfaring fra Forsvaret. Tjenesteplikten omfatter kurs, øvelser og innsats, og er innrettet mot konkrete operative oppgaver innen befolkningsbeskyttelse og støtte til nød- og beredskapsetatene

Regjeringen har også styrket det rettslige grunnlaget for sivil arbeidskraftberedskap gjennom nye bestemmelser i sivilbeskyttelsesloven som skal legge til rette for bruk av samfunnets samlede ressurser i krig eller når rikets sikkerhet er truet.

2. BEHOVET FOR TILTAKET OG FORHOLDET TIL EKSISTERENDE ORDNINGER

Jeg deler forslagsstillernes oppfatning om at kunnskap om egenberedskap, førstehjelp, varsling, digitale trusler og totalforsvaret har stor verdi. Det er også ønskelig at flere får praktisk erfaring og bedre forståelse av hvilken rolle den enkelte kan ha i krise og krig.

I denne sammenhengen vil jeg vise til pilotprosjektet «Økt motstandskraft i Finnmark», som gjennomføres ved de videregående skolene i Finnmark. Prosjektet gir elevene økt kunnskap om samfunnssikkerhet, beredskap og totalforsvaret gjennom undervisning og praktiske øvelser. Opplæringen omfatter blant annet trusselbildet, totalforsvaret, førstehjelp, brannsikkerhet, egenberedskap, opptreden i tilfluktsrom, kildekritikk, kunstig intelligens og påvirkning gjennom digitale medier. Prosjektet gjennomføres i samarbeid mellom Finnmark fylkeskommune, Statsforvalteren, Forsvaret, politiet, Sivilforsvaret, Røde Kors, NRK og UiT Norges arktiske universitet. De foreløpige erfaringene er gode, og regjeringen ønsker derfor å videreføre satsingen i Finnmark på permanent basis. Regjeringen vil også utvide tilbudet til Nord-Troms.

En samlet utenriks- og forsvarskomité har i Innst. 440 S (2025–2026) uttrykt en klar forventning om at regjeringen utreder et sivilt beredskapskurs, både som et tilbud i videregående skole basert på Finnmarks modell og som et frivillig tilbud til voksne.

Regjeringen følger opp dette arbeidet. Erfaringene fra Finnmark-prosjektet vil være viktige i den videre utviklingen av beredskapsopplæring for unge og voksne.

Samtidig er det ikke gitt at et obligatorisk kurs for alle i vernepliktig alder som ikke gjennomfører førstegangstjeneste, er det mest treffsikre tiltaket. Personellbehovene i krise og krig strekker seg langt utover denne gruppen. Store deler av samfunnets bidrag vil skje gjennom ordinært arbeid i helse- og omsorgstjenestene, kommunene, kraftforsyningen, transportsektoren, matforsyningen, elektronisk kommunikasjon og andre kritiske samfunnsfunksjoner. Regjeringen har derfor lagt vekt på at beredskapsarbeidet må omfatte hele samfunnet.

Det må også skilles mellom generell beredskapsopplæring og opplæring av personell som skal fylle konkrete roller i beredskapsorganisasjonene. Generell kunnskap kan formidles gjennom utdanning, arbeidsliv, frivillige organisasjoner og ulike opplæringstiltak. Opplæring av personell som skal inngå i operative funksjoner bør derimot ta utgangspunkt i konkrete behov og følges opp gjennom øvelser og praktisk trening.

Beredskap bygges over tid gjennom kunnskap, trening, øvelser og samhandling. Et enkelt kurs kan være et nyttig bidrag, men kan ikke erstatte systematisk øving og funksjonsrettet opplæring. Regjeringen legger derfor stor vekt på øvingsvirksomhet i hele totalforsvaret, både gjennom Totalforsvarsåret og det videre arbeidet med å styrke samfunnets samlede motstandskraft.

3. PRAKTISKE, ADMINISTRATIVE, ØKONOMISKE OG JURIDISKE KONSEKVENSER

Et obligatorisk beredskapskurs for en stor målgruppe vil kreve betydelige ressurser til undervisning, øvelser, instruktører, lokaler, materiell, administrasjon og oppfølging. Dersom kurset skal inneholde praktisk opplæring innen blant annet førstehjelp, brannvern, evakuering og samband, må det også sikres tilstrekkelig kapasitet hos de aktørene som skal bidra i gjennomføringen.

Det må samtidig tas hensyn til at staten, kommunene og de frivillige beredskapsorganisasjonene står overfor omfattende oppgaver knyttet til styrkingen av totalforsvaret. Regjeringen har satt i gang arbeidet med den første langtidsplanen for sivil beredskap. Kraftforsyning, digital infrastruktur og transport er blant områdene som prioriteres, fordi disse er forutsetninger for at en rekke andre kritiske samfunnsfunksjoner skal virke i krise og krig.

Forslaget reiser også juridiske og prinsipielle spørsmål knyttet til pliktgrunnlag, målgruppe, fritaksregler, håndheving og forholdet til eksisterende pliktordninger. Disse spørsmålene ville måtte utredes nærmere dersom en obligatorisk kursordning skal vurderes innført.

4. GRENSEFLATER MOT ANDRE DEPARTEMENTER OG ETATER

En ordning som foreslås vil berøre flere departementers og etaters ansvarsområder, herunder Forsvaret, Sivilforsvaret, kommunesektoren, utdanningsmyndighetene,

helsemyndighetene og frivillige organisasjoner. Et eventuelt obligatorisk kurs ville derfor kreve bred koordinering og utredning på tvers av sektorer.

5. MIN ANBEFALING

Jeg støtter intensjonen om å styrke befolkningens kunnskap, egenberedskap og forståelse av den enkeltes rolle i krise og krig. Regjeringen følger allerede opp mange av intensjonene bak forslaget gjennom styrkingen av totalforsvaret, utviklingen av langtidsplanen for sivil beredskap, videreutvikling av Sivilforsvaret, beredskapsopplæring i skolen, totalforsvarskursene og en omfattende satsing på øvelser og samhandling mellom offentlige myndigheter, næringsliv, frivillige organisasjoner og befolkningen.

Generell beredskapskompetanse bør styrkes, men dette bør skje som del av en bred og langsiktig oppbygging av samfunnets samlede motstandskraft. Regjeringen mener at personell og opplæringsressurser først og fremst bør innrettes mot dokumenterte behov i beredskapsorganisasjonene og kritiske samfunnsfunksjoner, samtidig som flere gis mulighet til å tilegne seg kunnskap og ferdigheter gjennom skole, arbeidsliv, frivillighet og praktiske øvelser. Pilotprosjektet i Finnmark peker ut en lovende retning, og regjeringen ønsker å bygge videre på disse erfaringene.

På denne bakgrunn anbefaler jeg at forslaget ikke vedtas.

Med hilsen

Astri Aas-Hansen

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur